

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

3. De Foro certarum causarum, maximè spiritualium, & Feudalium: ubi
etiam de causis mixti Fori.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

nili prius gradu suo defecti fuerint. c. 10. de Ju-
ris. l. fin. ff. de Re Milit. ergo. Accedit praxis.
Oppones cum Mendo & alijs, oppositum te-
nentibus. In Auth. Habita cit. sermo est expref-
se de ijs, qui causâ Studiorum peregrinantur, &
quorum scientiâ totus illuminatur Mundus: sed ista
verba non verificantur in cessatoribus: ergo
nec privilegium ipsis competet, etiam ante om-
nem sententiam relegationis. &c. arg. c. cum
essente 60. de Appellat. &c. Illis verbis indicatur
quidem gemina causa, propter quam motus est
Imperator ad dandum privilegium toti Ordini
& Communitati Studiosorum, quæ ratio ma-
net vera, licet in particulari aliqui sint desides,
quos in ingenti copia confluentium Studiofo-
rum nunquam defuturos faciliè prævidere pot-
erat Imperator, non tamen eos privilegio, to-
ti Communitati concessò, privare ipso facto
voluit. Id concedo, ad gradus litterarios &
officia publica neutiquam promovendos, sed
omni conatu arcendos esse ejusmodi fictitios
Scholares, patrimoniorum decoctores, & A-
cademiarum probra.

¶ Dico 6. Studiosus Clericus spectato Jure
Communi non potest conveniri coram Recto-
re Universitatis Laico, neque coram toto Ma-
gistratu Academico, etiam Ecclesiasticis per-
mixto, imò licet Rector, vel totus Magistratus
Academicus esse: Ecclesiasticus. Ratio,
quia de Jure Communi Clericorum competens
Judex est Episcopus. can. 45. caus. 11. q. 1. c. 1. h.
c. 7. de Off. Ord. in 6. Neque Auth. Friderici
potuit præjudicare his iuribus, & Clericos subji-
cere Rectori vel Senatui Academico, utpote
proveniens à Laico, cui nulla potestas dispo-
nendi circa Clericos. Dixi tamen, spectato Ju-
re Communi; nam Jure speciali, puta ex privi-
legio Apostolico, vel ex concessione Episcopi
in lamine fundationis (aut etiam postea cum
consensu Capituli) vel ex consuetudine aut po-
tius præscriptione Canonica, vel per viam ami-
cabilis compositionis, &c. conveniri coram
Academici Rectore Clerico, aut coram solis
Ecclesiasticis Academicis membris, potest, &
plerumque etiam solet Studiosus Clericus, ex-
ceptis causis Criminalibus criminaliter intentatis.
Abb. in c. 12. h. t. a n. 27.

§. III.

De Foro certarum Causarum, maxi-
mè Spiritualem & Feudalium: ubi etiam de
Causis Mixti Fori.

¶ Ciendum 1. Causas generaliter dividi in Ec-
clesiasticas, Temporales, & Mixtas. Ec-
clesiastica exigunt Judicem & forum Ecclesia-
sticum, Temporales Laicum, Mixta recipiunt
utrumque. Feudales sequuntur Dominum Dire-
ctivum, sive sit Ecclesiasticus sive Laicus. Ecclesia-
stica causa vel sunt tales intrinsecè & ex natura
sua, vel extrinsecè & improprie, nimirum ra-
tione personæ Ecclesiasticæ in Judicio conven-
tæ ad Forum Ecclesiasticum pertinentis, de
quibus jam egimus in §. præcedente. Priores
sunt versantur circa rem intrinsecè sacram seu spi-
ritualem, quales res sunt gratia sanctificans,
virtutes & dona supernaturalia, aut sacram
Lib. II. R. P. Pickler.

causativè, uti Sacramenta, aut ratione finis su-
pernaturalis, uti Professio Religiosa, votum,
juramentum, & ea, quæ pertinent ad officium
spirituale & Regimen Ecclesiasticum, vi cujus
homines diriguntur ad salutem æternam; ap-
pellantur Causæ Spirituales, vel merè Ecclesiasticæ,
vel Sacra. Si autem versantur circa rem per se
& ex natura sua profanam quidem, cum Spiri-
tuali tamen per accidens connexam, cujusmo-
di sunt Beneficia Ecclesiastica, quæ quidem sunt
jus percipiendi fructus temporales, sed anne-
xum officio spirituali, jus eligendi vel præsen-
tandi ad Prælaturam vel Beneficium Ecclesia-
sticum, jus decimandi, item res consecrata vel
benedictæ, vocantur Causæ Spirituali annexæ
vel Ecclesiasticæ sine addito merè.

Sc. 2. Causas Temporales seu Profanas dici, 42
quæ nec in se, nec ratione causalitatis, nec ra-
tione objecti aut finis, nec ratione annexionis
ad Spirituale, nec demum ratione personæ con-
ventæ aliquid Sacri vel Spiritualitatis habent,
& ad finem merè temporalem atque politicum
ordinantur. Dividuntur in Criminales, in qui-
bus agitur super crimine criminaliter, seu in or-
dine ad vindictam publicam; & in Civiles, in
quibus agitur ad interesse proprium Actoris.
Item in Allodiales, quæ versantur circa rem ali-
cui propriam, & non subiectam alteri tanquam
Domino directo; & in Feudales, quæ versantur
circa rem, cujus dominium utile est alicui be-
nevolè concessum sub obligatione fidelitatis &
obsequij personalis, dominio directo penes con-
cedentem relicto. Rursus in Peritorias, in qui-
bus super dominio vel quasi dominio, seu super
proprietate rei; & in Possessorias, in quibus agi-
tur super possessione rei, vel adipiscenda, vel
retinenda, vel recuperanda. Demum in Rea-
les, quando instituitur actio realis; & in Perso-
nales, quando actio personalis. Quas divisio-
nes serè etiam recipiunt Causæ Ecclesiasticæ.

Sc. 3. Causas Mixtas, seu mixti fori, illas 43
nuncupari, quæ ex se & objecto suo sunt qui-
dem temporales & profanæ, propter certam
tamen qualitatem spiritualem, vel ex lege ali-
qua, vel ex consuetudine, ad utrumque forum,
Ecclesiasticum & Sæculare, pertinent cumula-
tivè, ad neutrum privativè; ut adeò de ijs Ec-
clesiasticus & Laicus Judex habeat jurisdictio-
nem concurrentem, & uterque cognoscere ac
pronuntiare valeat, qui nempe alterum præ-
venit, seu prius ad suum forum per aliquem ac-
tum Judiciale, etiam citationis tantum, per-
traxit causam, præventus autem à cognoscen-
do ac pronuntiando amplius impedire nequeat
prævenientem. Tales causæ sunt vel Civiles,
ut 1. contractus juramentò firmati; nam etiam
Judex Laicus compellere potest ad observan-
dum juramentum promissorium, quamvis ab
eodem directè abolere non possit, sed tan-
tùm indirectè, remittendo nempe illud loco
subditi, cui juratum est. 2. Testamenta lai-
corum, quibus inserta sunt pia legata, & uni-
versim executio ultimarum voluntatum ad pia
causas. 3. Causæ miserabilium personarum,
si opprimantur, vel spoliuntur. 4. Causæ Sæ-
cularium, quando ipsæ in foro seculari non ad-
mini-

ministratur iustitia. 5. Cause, in quibus agitur pro re Ecclesiæ, & dubium est, an non detineatur a Laico. 6. Universim quando abolenda sunt, quæ bonis moribus aut Religioni adversantur, ut prohibere subditis, ne accedant hæreticorum conciones, suppressere libros hæreticos, vel alias noxios. Vid. P. Friderich de For. Comp. p. 5. c. 5. §. 1. Utrum verò quæstio meri facti circa causas Ecclesiasticas, quando reus conventus est laicus, sit causa mixti fori, disceptatur acriter, & nos mentem nostram aperiemus n. 40. infra. Vel sunt Criminales, seu certa crimina, uti usura: blasphemiam non hæreticis à Christiano prolata: adulterium, si de eo non agatur ad divortium: incestus: sodomia: fornicatio, & concubinitus: polygamia: sacrilegium, non modò quando est species luxurie, sed etiam quando res alia sacra afficitur injuriâ: fortilegium, & magia, si non sapiunt hæresim; nam hæresis ad solum Ecclesiasticum forum pertinet: assassinatus, quando nempe aliquis mercede conducitur ad alterum occidendum: crimen falsi in litteris Apostolicis: crimen incendiiorum, fractæ pacis, perjurij &c. Vid. Marta de Jurisdic. p. 2. a c. 7. usque ad 30. Ratio est, quia hæc crimina offendunt utramque Rempublicam, Ecclesiasticam & Civilem, cujus utriusque est vindicare scelera, & quidem poenis, quæ ab utroque Jure, Ecclesiastico & Civili, in taliter delinquentes reperiuntur statuta.

44. Dico 1. Causæ Ecclesiasticæ, seu Spirituales, & Spirituali annexæ, indubitato spectant ad Forum Ecclesiasticum. Ita omnes Catholici, à quibus non dissentiant plerique heterodoxi, ut videre est apud Zanger c. 1. p. 2. de Exception. n. 421. & alios. De causis Spiritualibus clarè decum est c. 2. de Jud. c. 10. de Constit. c. 1. §. 2. de Reliq. & venerat. SS. atque alibi frequenter. De Spirituali annexis autem c. 3. de Judic. c. 3. de Ord. cognit. c. 5. §. 7. qui filij sint legit. &c. Ratio, quia res temporalis delinit esse talis, cum fuerit annexa spirituali. arg. can. si quis 7. caus. 1. q. 3. & magis dignum trahit ad se minus dignum. Sit igitur hæc universalis Regula, c. 2. de Jud. cit. tradita: de negotiis Ecclesiasticis, maxime de illis, quæ spiritualia esse noscuntur, Laicorum iudicio disponendum non esse. Ex qua inferitur, ad Judicem Ecclesiasticum privativè, seu excluso Laicali, pertinere 1. causas Matrimoniales, quando nempe inter Fideles agitur de contractu Sponsalium vel Matrimonii, de impedimentis, valore, dissolutione Matrimonii, de fide & obligationibus Sponsorum & Conjugum, de legitimis natalibus, de dote incidenter solum deducta in iudiciu cum causa divortii; si enim de dote ageretur principaliter, videtur ad solum Judicem Sæcularem pertinere, per l. 14. §. 4. in fin. C. de non numerata, uti & si ageretur de alimentis, de pompa vel convivio nuptiali, de Matrimonio infidelium, quia hoc non est Sacramentum. 2. Quæstiones delimitibus parochiarum. diocesium. 3. De Jure Patronatus principaliter & per se deducto in iudiciu. 4. Quando movetur quidem solummodo quæstio facti, involvitur

tamen simul quæstio juris, v. g. quando non solum quæritur, utrum Titius & Bertha contraxerint Matrimonium, sed etiam utrum valide: vel si non tantum quæritur de possessione, v. g. an Laicus hætenus possederit decimas, sed etiam de proprietate, an ex tali possessione ipsi debeantur decimæ; tunc enim si possessorium & petitorium quasi simultaneè proponuntur, possessorium iudiciu minimè potest dici temporale, per c. tuam 3. de ord. cognit. & fatetur Cancell. Schmid Semcent. 2. Controv. 25. n. 11. Pariter 5. si quidem agitur quæstio facti, Reus tamen conventus sit persona Ecclesiastica, vel Ecclesia; quippe tunc necessariò adeundus est Judex Ecclesiasticus; cum Actor sequi debeat Forum Rei; Reus autem Clericus ad Forum Ecclesiasticum pertineat, ut patet ex disputatis §. præced.

Quæres, an in dubio, num causa Ecclesiastica aut Spirituality sit, cognitio & decisio spectet ad Judicem Ecclesiasticum privativè? Idem est, si dubitetur, an Reus conventus sit Clericus, nec ne. R. cum receptissima traditione affirmative. Prob. 1. ex c. 12. de Sent. Excom. in 6. Prob. 2. Si Judex Laicus posset tali casu cognoscere & pronuntiare, tunc posset pronuntiare, quòd hæc vel illa causa sit Spirituality, atque sic excederet limites suæ potestatis, eum respectu causæ Spirituality sit absolute incompétens. per c. 4. de Judic. Quod non contingit, si Judex Ecclesiasticus pronuntiet, causam, de qua dubitatur, esse temporalem; cum non sit incapax jurisdictionis temporalis. Oppones: an hæc vel illa causa sit Spirituality, sapere est quæstio meri facti, sicut quando quæritur, an hic vel ille sit Clericus: necne: sed in quæstionibus meri facti, etiam circa spiritualia, Judex competens est etiam Laicus: ergo Confirmatur. Praxis habet, ut Judices Laici cognoscant, utrum is, qui in foro sæculari captus dicit se Clericum, & ad forum Ecclesiasticum provocat, sit Clericus; nec solent eum remittere ad Judicem Ecclesiasticum, ut is de hoc dubio pronuntiet. R. dist. Ma. est quæstio meri facti, temporalis & politici. N. Ma. est quæstio meri facti sacri, aut facti annexam habentis quæstionem juris. C. Ma. & transmissa interim Min. sub datâ distinctione c. 8. N. Conf. Quæstio facti hic est, an hic homo sit ordinatus: sed Ordinatio Clericalis est factum seu functio sacra. Deinde quia simul involvitur quæstio, an Ordinatio fuerit valida & legitima, connectitur cum quæstione juris & de valore Sacramenti. Ad Confirmat. Non quidem statim tenetur credere Judex Laicus, si captus vel conventus asserat se Clericum, si pro se non habet aliquam præsumptionem, quòd sit Clericus; atque idcirco detinere inderim & summariam quandam ac extrajudicialem informationem de Clericatu sumere potest, petendo v. g. litteras Ordinationis &c. sed solum in eum finem, ut orta præsumptione, Reum esse Clericum, eum quantocyus remittat ad Judicem Ecclesiasticum, qui postea plenius cognoscat ac pronuntiet, an sit Clericus, & privilegio fori gaudens, nec ne. Scaccia, Farinao.

Farinac. apud & cum P. Friderich. n. 257. Vid. etiam Marta p. 2. c. 31. n. 2. Si plus sibi arrogent Judices Laici, judicialiter etiam discutendo quæstionem de Clericatu &c. non tam praxi, quam corruptela dici meretur.

Dico 2. Probabilis est spectato Jure Scripto, quod solus Judex Ecclesiasticus privative competens sit, etiam si quæstio meri facti circa rem vel causam Ecclesiasticam moveatur, v. g. an Matrimonium sit contractum, an Juramentum re ipsa præstitum, quis hoc anno perceperit decimas &c. Ita cum Baldo & Jafone Patrone in c. tuam cit. n. 10. quem male profectant Adversarii aliqui, Decius in c. 2. de Judicio. Fachin. l. 1. contr. c. 44. & alij multi contra Bartolum, Menoch. Farinac. Oliv. Sanch. de Matr. l. 3. d. 54. n. 4. Sumitur ex c. 12. de Jur. excom. in 6. ubi deciditur, quæstionem, an aliquis sit Clericus, quæ est utique facti, decidendam esse à Judice Ecclesiastico tantum, ex hac ratione, quia est de re Ecclesiastica & Spirituali, videlicet de Ordine, an sit susceptus. Adeoque quæstio facti, versans in circa rem Spiritualem aut Ecclesiasticam, semper attingit rem Spiritualem, v. g. Ordinem, Matrimonium, Juramentum, Jus decimandi: sed super rebus Spiritualibus, aut Spirituali annexis, cognoscere & pronuntiare est solius Judicis Ecclesiastici exclusio Laicali, ut patet ex assertione prioris. Addidi tamen, *speciato Jure Scripto*: nolimenim improbare praxim & consuetudinem contrariam legitime præscriptam, quæ forte in quibusdam locis datur; quia innotuit probabili multorum gravium DD. opinionum, id etiam de Jure Scripto procedere existimantium.

Oppones 1. In c. 12. cit. non est quæstio meri facti, sed simul involvitur quæstio Juris; quia non modo agitur de quasi possessione Clericatus, sed etiam de veritate & valore tituli Clericali. 2. In quæstione meri facti circa rem Spiritualem nihil omnino reperitur Spiritualitatis: ergo nihil obstat, quò minus Judex Laicus de ea possit cognoscere. 3. In c. 2. de Jur. in 6. Judex Laicus permittitur compelli ad servandum Juramentum, & juxta c. 8. de Jur. excom. in 6. tenentur Judices Sæculares repellere excommunicatos ab agendo, patrocinando, & testificando in Curijs Sæcularium, non obstante, quòd excommunicatio sit causa Ecclesiastica. 4. In can. 19. caus. 11. q. 1. habetur, Episcopum compelli posse *authoritate* Judicis Principis Sæcularis in ordine ad executionem sententiam in foro Ecclesiastico latam. 5. In can. 31. caus. 16. q. 7. dicitur, *Regis auribus innotandum*, si Metropolitanæ res Ecclesiasticas male administrant: ergo circa factum in causis Ecclesiasticis concedunt Jura Sacra, ut Judex sit Laicus. R. ad 1. Si Adversarii contentant, & evincant, quòd ibi involvatur quæstio Juris, facile erit id ipsum ostendere in omni casu, quando moveretur quæstio de aliquo facto circa rem Spiritualem, adeoque semper, quotiescunque est quæstio facti circa rem Spiritualem, Judex Ecclesiasticus erit adeundus; quod nobis sufficit. Sic vel nunquam re ipsa erit quæ-

stio meri facti, sed tantum apparenter, v. g. si quæritur de Matrimonio contracto, de electione ad Prælaturam facta, de possessione juris decimandi &c. apparenter quidem erit quæstio meri facti, sed non re ipsa. Proin nostra assertio (sicuti tota controversia) procedet solum de quæstione meri facti apparente. Vel si erit quæstio meri facti (quod juxta responsionem Adversariorum vix erit possibile) tamen pertinebit ad solum Judicem Ecclesiasticum de ea cognoscere, ut probat nostrum fundamentum in assertione adductum. Ad 2. de hoc ipso est quæstio, utrum nihil Spiritualitatis adsit, vel involvatur: nos probavimus adesse, & Adversarii per priorem Responsionem ad c. 12. cit. datam, si subsistat, evincunt, semper involvi quæstionem Juris, adeoque aliquid Spiritualitatis. Dein si nihil habeat Spiritualitatis, ex quo fundamento probant Adversarii, etiam de tali quæstione facti posse cognoscere Judicem Ecclesiasticum (quod tamen plerique admittunt) si Reus conventus est Laicus? Ad 3. Ex illis cc. plus non inferitur, quam Laicum Judicem posse compellere ad standum Juramento, si constiterit, illud esse factum legitime, & repellere à suis Tribunalibus illos Excommunicatos, quos constat esse tales; non verò cognoscere posse super ipso Juramento, vel Excommunicatione. Atque in his casibus solummodo urgere possunt Laici observantiam legum Ecclesiasticarum, quod ipsis de Jure Canonico licet utique, imò incumbit. Ad 4. pariter indulgemus Laicis executionem sententiarum ab Ecclesiasticis latarum, præsertim si ad hoc requirantur, uti in cit. can. fuit requisitus Princeps Sæcularis, sicut eisdem concedimus, ut sua auctoritate promoveant Legum & Jurum Ecclesiasticorum observantiam, v. g. ut cogant ad observanda Sponsalia. Ad 5. *Conf.* quia ibi conceditur quidem, ut pervertitas Metropolitanæ intimeretur Regis auribus tanquam Defensoris rerum Ecclesiasticarum, ut is tanquam Advocatus Ecclesiæ terreat, ac miniteretur denuntiationem ad Sedem Apostolicam, non verò tanquam Judicis vel Vindicis male administrantium. Deinde argumentum probaret, quòd Rex tali casu etiam esset Judex ipsorum Archiepiscoporum, male administrantium (& non circa merum duntaxat factum) quod utique nimium est, & etiam juxta Adversarios falsum. Vide infra ad tit. 12. n. 34.

Dico 3. Duo crimina, nempe Hæresis & Simonia, spectant privative ad Judicem Ecclesiasticum. Ita communis omnium Catholicorum; quia hæc duo crimina solum rei Sæcræ & Spirituali adversantur, scilicet Fidei & Religioni. De Hæresi sumitur ex c. 13. de hæret. &c. 18. §. *prohibemus*, eod. in 6. De Simonia autem conspirat cum comuni DD. teste Anan. Rabr. de Simonian. 9. communis praxis. Unde de his criminibus, licet moveretur præcisè quæstio meri facti (quod tamen raro vel nunquam eveniet) nunquam cognoscere valet Judex Laicus: quamquam fatear cum Imola Felin. Barb. &c. eundem punire posse Hæresis

vel Simonia jam damnatos à Judice Ecclesiastico. c. 13. cit. §. 1. & quando factum est notorium.

49 Dico 4. Causæ temporales seu profanæ, quæ moventur inter Laicos, per se spectant indubitato ad forum & Judicem Sæcularem privativè, h. e. excluso Ecclesiastico. Textus clari in c. 10. §. 11. h. t. c. 13. de Judic. Dixi 1. inter Laicos; nam si Actor est Clericus, Reus autem Laicus, etiam Judex Ecclesiasticus est competens. arg. c. fin. eod. nisi Reus provocet ad Judicem Laicum, eique assistat loci consuetudo. Quod si verò Reus esset Clericus, & Actor Laicus, necessariò adeundus foret Judex Ecclesiasticus propter privilegium fori, quod habet Clericus, & propter certam regulam, quod Actor sequi debeat forum Rei. 2. Ad Judicem Sæcularem; scilicet si causæ proponantur per viam Actionis, & ad Judicem quâ talem deferantur; nam ad Ecclesiasticum tanquam ad Pastorem animarum per viam denuntiationis, tam Canonica quam Evangelicæ, deferri possunt causæ Laicorum, quando agitur de peccato, vel vitando, vel jam commisso. v. g. de perjurio, violata pace, observatione pacti nudi, læsione infra dimidium &c. eò quod ad Ecclesiam spectet principaliter forum animæ, cavere, & judicare de impedimentis salutis æternæ, qualia sunt maximè peccata. Communis ex c. 13. cit. c. 5. de Raptor. Quamquam Judex Ecclesiasticus non semper teneatur deferre hujusmodi denuntiationibus, si læsio proximi vel peccatum sit leve, vel meritò timeantur inde gravia incommoda, ut P. Engel h. n. 63. observat. 3. privativè, ut adeò Judex Ecclesiasticus, etiam ipse Pontifex, quoad has causas jurisdictionem non habeat regulariter, directè, & per se, ut tenet communis cum Innoc. in c. 10. cit. ubi Pontifex Rescriptum Pontificium, à Laico contra Laicum in causa profana impetratum, declarat ipso etiam Jure irritum esse. 4. per se; nam per accidens & indirectè jurisdictionem in tales causas acquirit Judex Ecclesiasticus in casu negligentia Judicis Laici in administranda Partibus justitia. Unde

50 Dico 5. Judex Ecclesiasticus supplere potest defectum & negligentiam Judicis Laici in administranda justitia; non verò Judex Laicus Judicis Ecclesiastici. Prior pars clarè deciditur c. 6. 10. n. h. t. §. c. 13. cit. ita ut Partes ob denegatam sibi justitiam à Judice Sæculari confugere possint ad Ecclesiasticum, ut is tanquam Judex suppleat defectum, & causam dirimat: qui tamen recursus rectè negatur, quamdiu adiri potest Judex Laicus superior, qui justitiam administrare Partibus velit. Posterior pars ferè in terminis habetur in c. 17. de Judic. ibi: ne pro defectu justitiæ Clerici trahantur à Laicis ad Judicium sæculare: quod omnino fieri prohibemus. Ratio disparitatis est, partim quia indecens foret, negligentiam Majoris suppleri à Minore, seu Judicis Ecclesiastici à Laico, partim quia Laicus in Ecclesiasticum Judicem habere nequit ullam jurisdictionem; bene tamen vicissim, ut constat ex c. 6. 10. §. 11. cit.

Oppones 1. In can. 41. caus. 2. q. 7. ait Leo Pontifex: nos; si incompetenter aliquid egimus, & in subditis justæ legis tramitem non conservavimus, vestro, ac Missorum vestrorum, cuncta volumus commendare Judicio: ergo ab Imperatore, ejusque legatis, satente ipso Pontifice, suppleri potest defectus, etiam Pontificis, in administranda justitia. 2. In c. 2. de Regular. supponitur, dari recursum in causa Ecclesiastica ad Principem ob negligentiam Judicis Ecclesiastici. 3. Praxis Hispaniæ habet, ut ad tribunal Regium recurrant, qui à Judice Ecclesiastico gravatos se sentiunt. 4. Si nemo posset supplere defectum administratæ justitiæ à Judice Ecclesiastico commissum, Christiana Respublica non satis foret defensa contra iniquos Judices: ergo Curia Sæcularis, tanquam defensoria saltem, si non ut Judex, debet posse supplere. R. ad 1. Leo Papa vel submisit se sponte (fretus bonitate causæ) Imperatori & ejus Legatis tanquam Arbitris, non tanquam Judicibus: vel si putes, Papam etiam voluisse eos habere Judices propter verba cit. can. in fine posita: eorum legitimo terminentur examine, ut nihil incussum vel indissimulatum remaneat, dic. Papam, qui solus hoc potest, Laicis delegasse ibi specialiter hanc potestatem, ut judicent circa causas Ecclesiasticas à se judicatas, non verò ut judicent ipsum Pontificem, utpote Jure Divino immediatè exemptum à potestate omnium hominum. Ad 2. ibi per Principem intelligitur Princeps Ecclesiasticus, nempe Papa, ut explicat glossa. Ad 3. Praxis Hispaniæ nititur privilegio Papæ, vel verè concessio, vel saltem estimatio propter famam. Adde, quod non recurrant ad tribunal Regium, ut judicet, sed ut simplici notione declaret gravamen illatum, & recurrentes defendat. Ad 4. Si nullus superesset amplius obtinendæ per Judices Ecclesiasticos justitiæ modus (quod tamen vix, imò ne vix quidem continget, cum ab Episcopo ad Archiepiscopum appellari, & ab hoc ad Sedem Apostolicam recurri possit) liceret fortè Curia Sæculari defensionem oppressorum suscipere, non tamen exercere Judicium in Judices Ecclesiasticos, minùs in Pontificem.

Dico 6. Causæ Feudales inter Vassallos quales exortæ decidi ordinariè debent à Domino directo feudi, etiam si dominus sit Laicus, vassallus verò Clericus, vel vicissim dominus sit Clericus, vassallus verò Laicus. Sumitur ex c. 6. 7. h. t. c. 5. de Judic. ex FF. lib. 1. tit. 18. §. lib. 2. tit. 55. §. 2. fin. Dixi 1. inter Vassallos; si enim inter Dominum & Vassallum oritur lis, v. g. de concessione, retentione, servitiis, conditionibus feudi, Judices sunt Pares Curie, ut vocantur, seu convassalli ejusdem Domini, communi utriusque litigantis consensu electi §. 2. cit. atque sic intelligenda sunt etiam verba tit. 34. si inter valvasores, coram Paribus Curie, nempe si inter valvasorem majorem, seu Dominum, & inter valvasorem minorem seu Vassallum. Dixi 2. quæ tales, h. e. litigantes de re aut Jure feudali. Dixi 3. ordinariè; nisi nimirum ex justa causa tanquam suspectus recurrari possit dominus directus, vel causa feudalis aliquo

aliquo modo contingat interesse domini directi, v. g. si lis esset, num res sit feudalis vel allodialis, vel si dominus teneretur de evictione; tunc enim dominus non imple, tanquam in propria causa, sed in priori casu vel Arbitrator vel Judex Ordinarius pronuntiabit. *tit. 34. cit. in posteriori* autem Pares Curiae judicabunt. *lib. 2. tit. 46.* Quod si Pares Curiae non habeantur (idem esse videtur, si consuetudo loci non admittat Judicium à Paribus Curiae) uti & si dominus directus non faciat suum officium in administranda Vassalli Justitia, adiri potest vel Judex ordinarius Vassalli Rei, vel Superior Domini directi, prout Actor voluerit. *per c. 6. cit. Ordinat. Cam. p. 2. tit. 1. P. Friderich. n. 687.* Dixi 4. etiam si dominus sit laicus &c. pro hoc enim casu Jus Ecclesiasticum jurisdictionem concedit Laico in Clericum, in causa saltem civili, ideo fortè, quia æquitas dicitur, ut is, qui Clerico benevolè concessit utilitatem rei suæ, de eadem re sua, licet existente ex specialibz beneficio apud Clericum, judicare valeat. Imò ex consuetudine Imperii Romani Imperator, & ejus tribunaia cognoscunt etiam de criminibus vassallorum Ecclesiasticorum, feudi privationem inducentibus, seu de felonis: quam consuetudinem nil nisi consensus vel indulgentia Ecclesie legitimaverit. Denique si lis oriatur inter vassallum & extraneum quendam, qui v. g. preten dit servitutem, vel aliud jus in re feudali, aut etiam ipsum fundum feudalem, cognitio pertinet ad Judicem ordinarium Rei conventi, non ad dominum directum. *lib. 2. F. tit. 15.*

Præter hæc enumeratas causas, quæ requirunt speciale forum, sunt adhuc alie, nimirum *Fiscales*, seu quando agitur de rebus fisco debitis, & inferendis, vel jam illatis; has enim causas decedit Procurator Cæsaris, sive fiscus sit Actor sive Reus. *l. 1. seqq. C. ubi causæ fisci.* & ibi DD. Hodie autem decedit Camera Imperialis. *p. 2. Ordinat. Cam. tit. 21. P. Friderich. n. 717.* Causæ *Statûs*, quando videlicet agitur de serviute, libertate vel ingenuitate aliqujus, ventilandæ sunt solum coram maximis Judicibus, ut vult *l. ult. C. ubi causæ Statûs.*

Dico 7. In causis mixti fori datur locus præventioni, ita ut Judex præventus non possit amplius se intromittere in negotium, & illud revocare ad se (saltem regulariter) minùs impedire præventionem in cognitione & decisione causæ. *l. 7. ff. de Judic. arg. c. 8. de off. deleg. in 6.* ubi enim coep. um est Judicium, ibi & finem accipere debet. *l. 30. ff. de Judic.* Præventio autem fit per citationem Rei, etiam simplicem, modo ea sit valida & Reo intimata, nec opus est contestatione litis, ut habet communis contra Bartolum: imò etsi unus Judex citet verbaliter tantum, alter verò realiter seu per capturam aut incarcerationem, nihilominus ille est Judex competens, qui prior citavit, licet verbaliter tantum, ut iterum tenet communis contra Farinac. Dixi 1. in causis mixti fori, quæ nimirum spectant ad plures & diversos Judices *in solidum*, ita ut uni sine

altero competat jurisdictio, seu quando habent jurisdictionem concurrentem, uti contingit in causis mixti fori, quas supra n. 33. enumeravimus, ad Judicem tam Ecclesiasticum quam Laicum pertinentibus, item in concurrentia fori ratione domicilii & ratione delicti. &c. Id autem non procedit, si potestas judicandi spectat ad plures conjunctim, seu cumulative, ita ut unus sine altero procedere nequeat. Dixi 2. saltem regulariter: si enim Judex prævens vel non posset propter infirmitatem aut aliud impedimentum superveniens, vel nollet ex malitia procedere in causa coepta, alteri ad se revocare eandem videtur concedi *c. 8. cit.*

Porro qui in causa mixta à Judice præveniente semel judicatus & per sententiam definitivam legitimè absolutus est, regulariter nequit iterum judicari super eadem, & condemnari à Judice prævento, ut habet verior sententia, fundata in *c. 2. de Except. in 6. c. 6. item l. 7. §. 2. ff. de Accusat.* Pariter qui propter crimen mixti fori à Judice præveniente judicatus & punitus est poenâ ordinariâ, vel extraordinariâ quidem, sed condignâ tamen & delicto proportionatâ, nequit denuo judicari & puniri ab altero, qui fuit præventus, ut rursus probabilior DD. censet, fundata in *c. 6. cit. l. 3. §. fin. ff. Naut. Caup.* Sed de his plura in lib. V. ad tit. de Accusat. n. 16.

§. IV.

De Foro Domicilii, & quasi-Domicilij.

Sciendum 1. postquam tibi constiterit, ad quod forum (Ecclesiasticum vel Sæculare) pertineat persona, quam convenire, & causâ, super qua agere intendis ulterius dispendium tibi esse, coram quo ex Ecclesiasticis, vel Laicis Judicibus, actionem proponere debeas, & cujus jurisdictioni subit Reus quoad præsentem causam: is autem subesse potest ratione rei domicilii, vel delicti, vel contractûs, vel rei sitæ, h. e. ratione vel loci, in quo Reus habitat, vel loci, in quo deliquit, vel loci, in quo contraxit, vel loci, in quo sita est res litigiola; hi enim sunt quatuor modi communes quibus aliquis sortitur forum, seu subijcitur jurisdictioni certi Judicis in particulari; de quibus deinceps; hic autem de foro, quod quis sortitur ratione domicilii vel quasi.

Sc. 2. per Domicilium in genere sumptum intelligi locum habitationis, vi cuius fit aliquis subditus, ut in tali loco conveniri & communia incolarum tum onera tum commoda participare possit. Hoc domicilium potest esse vel Commune, vel Privatum. Commune omnibus Imperii Romani membris, in quacunque provincia habitantibus, olim erat Roma, ubi existerat Curia Imperatoris; sed hodie nec Romæ, nec in loco Imperatoris, in prima instantia conveniri possant ad tribunal Cæsaris sive Romani Imperii, exceptis ijs, quos supra